

Proiect “**VioGen – RoJust**” –

**acțiune strategică în scopul implementării efective a standardelor Consiliului
Europei privind drepturile omului.**

Proiectul VioGen - RoJust vizează îmbunătățirea măsurilor de protecție împotriva violenței domestice și a violenței de gen prin consolidarea capacității autorităților române de asigurare a implementării adecvate a cadrului legislativ privind protecția și nediscriminarea victimelor.

În vederea creșterii accesului specialiștilor la informații relevante în materia violenței domestice și a violenței de gen au fost traduse mai multe hotărâri reprezentative ale Curții Europene a Drepturilor Omului. Traducerea fiecărei hotărâri reprezintă o selecție a paragrafelor relevante privind faptele, încadrarea juridică a acestora, raționamentul CEDO și soluția pronunțată. Versiunile oficiale ale hotărârilor, în limbile în care au fost redactate pot fi consultate pe pagina de internet a CEDO: <https://hudoc.echr.coe.int/>.

Proiectul “VioGen - RoJust” este implementat de Agenția Națională pentru Egalitatea de Șanse între Femei și Bărbați, în calitate de Promotor al proiectului, în parteneriat cu: Centrul FILIA, Asociația TRANSCENA, Asociația ANAIS și Asociația GRADO. Proiectul beneficiază de un grant în valoare de aproximativ 732 de mii de euro oferit de Islanda, Liechtenstein și Norvegia prin Granturile SEE în cadrul Programului Dezvoltare Locală, administrat de Fondul Român de Dezvoltare Socială.

Conținutul acestui document nu reprezintă în mod necesar poziția oficială a Granturilor SEE.

Lucrăm împreună pentru o Europă **verde**, **competitivă** și **incluzivă**.

Pentru informații suplimentare despre proiect, vă rugăm să accesați www.eegrants.ro și www.frds.ro.

Promotor proiect:

AGENȚIA NAȚIONALĂ
PENTRU EGALITATEA DE ȘANSE
ÎNȚRE FEMEI ȘI BĂRBAȚI

Parteneri proiect:

Traducere realizată de Asociația GRADO
Traducător: Simona-Teodora Săsărman

CURTEA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI

SECȚIA A CINCEA

CAUZA TKHELIDZE ÎMPOTRIVA GEORGIEI

(Cererea nr. 33056/17)

HOTĂRÂRE

Art. 2(+Art.14) - Obligații pozitive - Discriminare - Eșecul autorităților de a lua măsuri pentru a proteja și preveni uciderea victimei violenței domestice, pe fondul eșecului sistemic și a discriminării pe criterii de gen - Eșecul de a ancheta în mod eficient lipsa de acțiune

STRASBOURG

8 iulie 2021

DEFINITIVĂ

08/10/2021

Hotărârea a devenit definitivă în condițiile prevăzute de articolul 44 / 2 din Convenție. Aceasta poate suferi modificări de formă

În cauza Tkhelidze împotriva Georgiei,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a cincea), reunită într-o cameră compusă din:

Siofra O'Leary, președinte,

Martins Mits,

Latif Huseynov,

Lado Chanturia,

Ivana Jelic,

Arnfinn Bardsen,

Mattias Guyomar, judecători,

și Victor Soloveytchik, grefier de secție,

având în vedere:

HOTĂRÂREA TKHELIDZE C. GEORGIEI

cererea (nr.33056/17) îndreptată împotriva Georgiei prin care un resortisant georgian, doamna Taliko Tkhelidze („reclamanta”), a sesizat Curtea la 13 aprilie 2017, în temeiul art. 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale („Convenția”);

decizia de a comunica Guvernului Georgian („Guvernul”) cererea;

observațiile prezentate de Guvernul pârât și observațiile prezentate de reclamantă drept răspuns;

comentariile prezentate de biroul avocatului din oficiu (Ombudsman) din Georgia, care a primit de la Președintele Secției permisiunea de a interveni;

După ce au deliberat în camera de consiliu la 8 și 16 iunie 2021,

Pronunță prezenta hotărâre, adoptată la aceeași dată:

INTRODUCERE

1. Cauza vizează încălcări ale art.2 și 14 din Convenție și privește eșecul Statului de a o proteja pe fiica reclamantei împotriva violenței domestice și de a ancheta efectiv faptele.

ÎN FAPT

2. Reclamanta s-a născut în 1958 și locuiește în Tbilisi. A fost reprezentată de trei avocați georgieni - doamna M. Kurtanidze, doamna B. Patariaia și doamna S. Gogishvili - și doi avocați britanici - domnul Ph. Leach și doamna J. Gavron.

3. Guvernul a fost reprezentat de agentul guvernamental, domnul B. Dzamashvili, de la Ministerul de Justiție.

4. Faptele din speță, așa cum au fost prezentate de părți, pot fi rezumate după cum urmează.

I. CIRCUMSTANȚELE CARE AU DUS LA UCIDEREA FIICEI RECLAMANTEI

5. Fiica reclamantei, M.T., era născută la data de 14 februarie 1981. În august 2013, aceasta, împreună cu L.M., fără a fi căsătoriți în mod oficial, s-au mutat împreună într-un apartament în Rustavi, împreună cu părinții lui L.M. Fiica lui M.T. dintr-o căsătorie anterioară avea șase ani la data respectivă.

6. M.T și L. M. au început să se certe la scurt timp după ce s-au mutat împreună, deoarece, din câte se părea, L.M. suferea de gelozie patologică.

7. La 29 aprilie 2014, tatăl lui L.M., a chemat poliția deoarece fiul lui o abuza pe M.T. Poliția s-a deplasat la apartament și a întocmit un raport prin care se afirma că L.M era într-o stare avansată de ebrietate și amenințase s-o ucidă pe reclamantă din cauza geloziei. Părinții lui L.M. i-au informat pe ofițerii de poliție că fiul lor suferea de gelozie patologică și era instabil psihic, devenind deosebit de agresiv atunci când era beat. Tatăl lui L.M. a afirmat în continuare că amenințările cu moartea

HOTĂRÂREA TKHELIDZE C. GEORGIEI

și comportamentul violent vizavi de nora lor erau înfricoșătoare și greu de suportat și că voia ca poliția să-l oblige să părăsească proprietatea. Raportul preciza că M.T., temându-se pentru viața ei, îi ceruse de asemenea poliției să ia toate măsurile necesare pentru a preveni un comportament similar al partenerului ei în viitor. Nu a fost începută niciodată o urmărire penală cu privire la aceste fapte și nu au fost luate măsuri restrictive care să-l vizeze pe L.M.

8. La 22 septembrie 2014, M.T. a apelat poliția pentru a le comunica faptul că L.M. o abuzase fizic și verbal. La locul faptei s-a deplasat un ofițer de poliție care a întocmit un raport în care indica faptul că M.T. fusese agresată fizic de partenerul ei printr-un act clasificat drept act de violență în urma căruia a trebuit să cheme ambulanța și a primit asistență medicală. Raportul menționa de asemenea că M.T. fusese supusă în mod sistematic la abuz verbal și amenințări. Mama lui L.M. a confirmat comportamentul abuziv al fiului ei. Apoi ofițerul de poliție l-a chestionat pe L.M. care a recunoscut că era o persoană geloasă și că o amenințase de nenumărate amenințări cu moartea pe M.T. L-a asigurat pe ofițerul de poliție că nu avea să o mai rănească pe M.T. niciodată pentru că o iubea și ținea la viața lor de cuplu. A promis că nu avea s-o mai agreseze pe soția lui niciodată. În timpul interogatoriului cu ofițerul de poliție, L.M. a afirmat că fusese condamnat anterior pentru jaf și posesie ilegală de droguri.

9. La aceeași dată M.T. a fost interogat de un anchetator de la Poliția Judiciară. După interogatoriu, anchetatorul a emis un raport care reclassificat bătaia pe care L.M. i-o administrase lui M.T. drept o „împingere”, adăugând că „M.T. a afirmat că nu a avut nevoie de niciun fel de îngrijiri medicale”. Ofițerul de poliție a informat-o pe fiica reclamantei că nu era posibil să-l aresteze pe partenerul ei sau să ceară alte măsuri restrictive având în vedere caracterul „minor” al „altercației în familie”. Nu a fost deschisă niciodată o anchetă cu privire la aceste fapte.

10. La 23 septembrie 2014 M.T., traumatizată de incidentul zilei precedente, l-a părăsit pe L.M. și s-a mutat cu mama ei, în Tbilisi. După ce aceasta a plecat, L.M. a început să-i trimită mesaje telefonice care conțineau diverse amenințări, inclusiv următoarele: „Pot ușor să te fac să dispari.”, „O să mă sinucid, nu pot trăi fără tine” și „Nu poate nimeni să mă oprească, nu mi-e frică de poliție.” A amenințat-o cu moartea, de asemenea, pe fiica lui M.T.

11. La 26 septembrie 2014, M.T. a făcut o reclamație la poliție în care afirma că L.M. o amenințase cu moartea. Un raport din acea zi întocmit de un ofițer de poliție afirmă că M.T. susținuse că primise mesaje ofensatoare și amenințări de la L.M. (inclusiv cele descrise în paragraful anterior) și că dorea ca poliția s-o ajute să pună capăt agresiunii odată pentru totdeauna. Ofițerul de poliție a informat-o pe M.T. că nu puteau fi luate măsuri restrictive în privința partenerului ei deoarece poliția nu fusese martora comportamentului violent.

12. La 27 septembrie 2014 M.T. a depus o plângere penală împotriva lui L.M. pentru noi amenințări cu moartea împotriva ei și a fiicei ei. Mai exact, a raportat că în noaptea precedentă L.M. încercase să intre prin efracție în apartamentul în care locuia cu mama ei. În timp ce femeile reușiseră să blocheze ușa principală, el încercase să spargă ușa, amenințând că va da foc mașinii lui M.T. și o

HOTĂRÂREA TKHELIDZE C. GEORGIEI

va ucide pe reclamantă, pe fiica și nepoata acesteia. Drept urmare, L.M a fost convocat și interogat de către poliția Judiciară. Conform înregistrării interogatoriului, L.M. a declarat că voia numai să se împace cu M.T., pe care o iubea foarte mult. Anchetatorul de la Poliția Judiciară a recalificat amenințările cu moartea reclamate drept violențe verbale și implorări pentru refacerea cuplului. Nu a fost deschisă o cercetare penală, dar a fost emisă o avertizare oficială împotriva lui L.M. de a nu se mai angaja în nici un fel de dispute cu M.T., sau ar fi riscat să îi fie aplicate prevederile legale.

13. La 28 septembrie 2014, când M.T. se întorcea acasă, a fost acostată de L.M. la intrarea în blocul în care se afla apartamentul ei. După ce a reușit să scape și a ajuns în siguranță în apartament, a chemat imediat poliția. Un raport întocmit în acea zi de către un ofițer de poliție afirma că în cele trei zile anterioare, M.T. primise mesaje telefonice pe telefonul mobil conținând amenințări cu moartea de la partenerul ei, în legătură cu care deja înaintase o plângere la Poliția Judiciară. Ofițerul i-a explicat că nu putea să-l aresteze pe L.M. numai pentru că făcuse amenințări, în lipsa unei agresiuni fizice. Conform celor pe care și le amintește reclamanta despre incident, ofițerul a sugerat, ca soluție alternativă, ca M.T. să le spună fraților ei despre violențele la care fusese supusă pentru ca ei să se poată răzbună pe L.M. „rupându-i oasele.”

14. Între sfârșitul lunii septembrie și mijlocul lunii octombrie 2014, reclamanta s-a dus la sediul poliției locale Didube-Chughureti din Tbilisi de trei ori pentru a se plânde că L.M. o hărțuise și amenințase pe fiica ei zilnic, solicitând poliției să o protejeze pe aceasta. S-a plâns, de asemenea, că odată L.M. se dusese la locul de muncă al fiicei ei cu o grenadă de mână și amenințase că o detonează. Poliția nu a luat nicio măsură.

15. La 15 octombrie 2014, M.T. a apelat poliția și a afirmat că L.M. fusese la locul ei de muncă - era profesoară de engleză la o universitate - căutând-o. A afirmat că-i era foarte frică de el. Un ofițer de poliție s-a deplasat la ea și i-a luat o declarație. Poliția nu a luat alte măsuri, ofițerul afirmând din nou că un agresor trebuia prins „în flagrant” înainte de a fi arestat sau a putea fi luate alte măsuri restrictive. M.T. a insistat pe lângă agenții de pază ai universității să nu-i mai permită niciodată accesul în clădire lui L.M.

16. La 16 octombrie 2014 M.T. a apelat poliția și le-a spus că atunci când se dusese cu mașina la școala fiicei ei, fusese urmărită de L.M., care încercase s-o oprească și aproape intrase cu mașina în mașina ei. Un raport întocmit de ofițerul de poliție venit la fața locului afirma că M.T. a susținut că a fost deranjată de fostul ei partener, care venise la locul ei de muncă, aranjase în așa fel încât să se întâlnească cu ea pe stradă și îi afectase libertatea de mișcare. Raportul se încheia cu o recomandare adresată lui M.T. de „a suna la poliție din clipa în care el se apropia și o ofensa verbal sau dacă făcea vreo amenințare”. Poliția nu a luat alte măsuri.

17. În aceeași zi, reclamanta s-a dus la poliție pentru a se plânde că viețile ei și a fiicei ei deveniseră insuportabile deoarece L.M. le teroriza în fiecare zi. Reclamanta a afirmat în declarațiile ei că avea cunoștință despre un spray paralizant și un pistol cu electroșocuri pe care fiica ei le purta tot timpul

HOTĂRÂREA TKHELIDZE C. GEORGIEI

asupra ei, fiind sincer îngrijorată pentru viața și siguranța ei. Reclamanta a cerut protecția statului. Fără a recurge la un ordin de restricție sau la alte măsuri restrictive împotriva lui L.M., ofițerii de poliție s-au limitat la întocmirea unui nou raport, înregistrând afirmațiile reclamantei.

18. În conformitate cu diferitele dosare și rapoarte întocmite de ofițerii de poliție cu privire la incidentele de violență domestică descrise mai sus (a se vedea paragrafele 7-17), nici reclamanta, nici fiica ei nu au fost vreodată informate despre drepturile lor procedurale sau despre măsurile legislative sau administrative de protecție pe care le aveau la dispoziție în temeiul Codului Penal și a Legii Violenței Domestice (a se vedea paragrafele 29-34, mai jos)

19. La 17 octombrie 2014 L.M. s-a deplasat la locul de muncă al lui M.T și a rugat-o să iasă din clasa unde ținea o lecție pentru studenți, ca să stea de vorbă. Când aceasta a ieșit pe coridor, L.M. a împușcat-o mortal cu un pistol. Imediat după aceea, a întors arma împotriva lui și s-a sinucis.

II. PROCEDURI LEGALE URMATE DE RECLAMANTĂ

20. La 17 octombrie 2014 a fost deschisă o anchetă privind dubla crimă și deținerea ilegală a unei arme de foc de către L.M. Câteva zile mai târziu a fost adăugat ca motiv violența domestică. La 31 decembrie 2014, anchetă a fost întreruptă, din cauză că persoana responsabilă de crime decedase.

21. La 18 aprilie 2015, reclamata a depus o plângere penală la biroul Procuraturii regionale, cerând deschiderea unei anchete pentru neglijență în serviciu împotriva ofițerilor de poliție care s-au ocupat de cazul de acuzații de violență domestică al fiicei ei. Deoarece nu a primit niciun răspuns, a reiterat aceeași plângere, specificând mai mult, că lipsa de acțiune a ofițerilor de poliție respectivi poate fi considerată, de asemenea, discriminare pe criterii de gen. A înaintat plângeri de cel puțin patru ori între 5 august și 22 decembrie 2015, fie în atenția șefului biroului Parchetului, autoritatea competentă pentru a lansa anchete penale împotriva ofițerilor de poliție, fie Inspectoratului General al Ministerului de Interne („MIA”), unitatea responsabilă cu monitorizarea disciplinară a celor care lucrează pentru Minister.

22. În timp ce Procuratura nu a răspuns la plângerile reclamantei, MIA i-a dat un răspuns la 18 ianuarie 2016, conform căruia nu aveau competența generală de a deschide o anchetă cu privire la o infracțiune pe care se presupune că ar fi comis-o funcționarii ei fără aprobarea șefului parchetului din Georgia.

23. La 21 septembrie 2016 reprezentanta reclamantei a contactat din nou biroul șefului Parchetului cu o cerere pentru deschiderea unei anchete penale împotriva ofițerilor de poliție. A afirmat că în pofida nenumăratelor ocazii în care fiica reclamantei raportase la poliție violența fizică și amenințările cu moartea pe care le primise, organul competent nu reușise să evalueze corect pericolul la care aceasta era expusă și să deschidă o anchetă, pasivitate care rezultase în producerea crimei. De asemenea, a subliniat faptul că vedea această pasivitate ca pe o manifestare a discriminării pe criterii de gen. Nu s-a primit niciun răspuns.

HOTĂRÂREA TKHELIDZE C. GEORGIEI

24. La 11 aprilie 2017, reclamanta s-a interesat la biroul Șefului Parchetului dacă fuseseră primite scrisorile și plângerile ei anterioare și despre motivul lipsei răspunsurilor. Printr-o scrisoare datată 5 mai 2017, acesta a confirmat că primise toată corespondența anterioară, dar nu a furnizat niciun răspuns plângerilor formulate.

CADRUL LEGISLATIV ȘI PRACTICILE RELAVANTE

(...)

ÎN DREPT

I. CU PRIVIRE LA PRETINSELE ÎNCĂLCĂRI ALE ARTICOLELOR 2 ȘI 14 DIN CONVENȚIE

41. Reclamanta s-a plâns de încălcarea art. 2 și 14 din Convenție în legătură cu eșecul autorităților naționale de a o proteja pe fiica ei de violența domestică și de a desfășura o anchetă penală eficientă cu privire la circumstanțele care au contribuit la decesul fiicei ei. Părțile relevante ale acestor prevederi sunt următoarele:

Articolul 2

„1. Dreptul la viață al oricărei persoane este protejat prin lege...”

Articolul 14

„Exercitarea drepturilor și libertăților recunoscute de prezenta Convenție trebuie să fie asigurată fără nici o deosebire bazată, în special pe sex...sau orice altă situație.”

A. Cu privire la admisibilitate

42. Guvernul nu a înaintat nicio obiecție în ceea ce privește admisibilitatea plângerilor în temeiul art.2 și 14 din Convenție.

43. Curtea constată că aceste capete de cerere nu sunt în mod vădit nefondate și nu prezintă niciun motiv de inadmisibilitate prevăzut în art.35 din Convenție. Trebuie așadar să fie declarate admisibile.

B. Cu privire la fond.

I. Argumentele părților

44. Reclamanta a arătat că, deși erau conștienți de pericolul pe care îl reprezenta comportamentul violent al lui L.M la adresa vieții fiicei ei, poliția nu a reușit să ia măsurile preventive necesare. S-a plâns de faptul că au adunat și înregistrat în mod inadecvat și incorect dovezi atunci când s-au ocupat de acuzațiile de violență domestică făcute de fiica ei. Reclamanta a arătat că răspunsurile nepotrivite și discriminatorii ale poliției și parchetului la numeroasele plângeri pe care ea și fiica

HOTĂRÂREA TKHELIDZE C. GEORGIEI

ei le făcuseră în legătură cu comportamentul abuziv al lui L.M., împreună cu eșecul autorităților competente de a ancheta circumstanțele care au contribuit la moartea fiicei ei și de a-i face responsabil penal pe toți cei implicați, au fost principalele încălcări de către statul responsabil ale obligațiilor sale pozitive prevăzute în art.2 și 14 din Convenție.

45. Fără să dispute faptele cauzei așa cum au fost prezentate de reclamantă și fără să-i conteste argumentele legale, Guvernul și-a limitat comentariile, furnizând Curții o trecere în revistă a diferitelor măsuri legislative, bugetare și administrative luate de Statul pârât în domeniul combaterii violenței domestice și, mai general, a violenței comise împotriva femeilor, începând din 2014. În acest sens a furnizat informații despre diferite cursuri de formare și de sensibilizare în problema violenței împotriva femeilor puse la dispoziția autorităților judiciare, procuraturii și agențiilor de poliție între 2015 și 2017.

2. Argumentele terților intervenienți

46. Biroul avocatului din oficiu (Ombudsman) din Georgia a prezentat informații despre activitățile întreprinse în domeniul protecției drepturilor femeilor în țară, cu accent special pe cauzele, amploarea și consecințele discriminării împotriva femeilor. Terții intervenienți s-au referit la tiparul violenței sistemice comise împotriva femeilor ca exemplu al unei astfel de consecințe. Au comunicat faptul că violența împotriva femeilor în Georgia era răspândită pe scară largă și avea loc atât în spațiul privat, cât și în cel public, în zone urbane și rurale. Violența pe criterii de gen era tolerată din cauza persistenței atitudinilor patriarhale înrădăcinate și a stereotipurilor de gen.

3. Argumentele Curții.

47. Ținând seama de acuzațiile reclamantei privind dublul eșec al autorităților - lipsa protecției vieții fiicei ei și lipsa unei anchete efective a circumstanțelor care contribuiseră la decesul ei - derivate din insuficienta recunoaștere de către acestea a fenomenului de discriminare împotriva femeilor, Curtea consideră că cea mai potrivită modalitate de a proceda ar fi aceea de a supune plângerile unei examinări duble în temeiul art.2 coroborat cu art.14 din Convenție (pentru aplicarea aceleiași metodologii în contextul plângerilor în temeiul art.3 , a se vedea *Aghdgomelashvili și Japaridze împotriva Georgiei*, nr.7224/11, § 36, 8 octombrie 2020, cu trimiteri suplimentare: și, în ceea ce privește plângerile în temeiul art.2, a se vedea, de exemplu, *Lakatosova și Lakatos împotriva Slovaciei*, nr.655/16, § 78, decembrie 2018).

(a) Principii generale

48. Articolul 2 din Convenție îi cere Statului nu doar să nu cauzeze „în mod intenționat” moartea unui individ, ci și să ia măsurile necesare pentru a proteja viețile din jurisdicția sa (a se vedea *Calvelli și Ciglio împotriva Italiei* (GC), nr. 32967/96, § 48, ECHR 2002-1) Această obligație pozitivă substanțială presupune, în primul rând o datorie primordială a statului de a asigura dreptul la viață prin stabilirea unui cadru legislativ și administrativ conceput în așa fel încât să descurajeze în mod eficient amenințările la adresa vieții (a se vedea *Oneryildiz împotriva Turciei*, (GC) nr.

HOTĂRÂREA TKHELIDZE C. GEORGIEI

48939/99, § 89, ECHR 2004-XII). În al doilea rând, în circumstanțele potrivite, autoritățile au datoria de a lua măsuri operaționale preventive pentru a proteja un individ a cărui viață este amenințată de faptele penale ale altei persoane (a se vedea *Kontrova împotriva Slovaciei*, nr. 7510/04, § 49, 31 mai 2007). Victimele violenței domestice, care intră în categoria indivizilor vulnerabili, au în mod special dreptul la protecție din partea Statului (a se vedea *Talpis împotriva Italiei*, nr. 41237/14, § 99, 2 martie 2017). Ori de câte ori există îndoieli cu privire la fapte de violență domestică sau violență împotriva femeilor, se cere un răspuns imediat și o diligență suplimentară din partea autorităților de a se ocupa de această violență pe parcursul procedurilor interne. (a se vedea *Kurt împotriva Austriei* (GC), nr. 62903/15, § 165-166, 15 iunie 2021 și *Volodina împotriva Rusiei*, nr. 41261/17, § 92, 9 iulie 2019).

49. Ținând cont de dificultățile în aplicarea legii din societatea modernă, impredictibilitatea comportamentului uman și opțiunile operaționale care trebuie realizate din punct de vedere al priorităților și al resurselor, obligația de a lua măsuri operaționale preventive pentru a proteja un individ a cărui viață este amenințată de faptele penale ale altui individ trebuie interpretată într-un mod care nu impune o povară imposibilă sau disproporționată asupra autorităților. Prin urmare, nu orice amenințare invocată la adresa vieții unui individ trebuie să presupună din partea autorităților o obligație care decurge din Convenție de a lua măsuri operaționale pentru a preveni materializarea acelei amenințări. Pentru ca o astfel de obligație pozitivă să existe, trebuie stabilit faptul că autoritățile știau sau ar fi trebuit să știe la momentul respectiv despre existența unei amenințări reale și imediate la adresa vieții unui individ ca urmare a faptelor de natură penală din partea unui terț, și că nu au reușit să ia măsurile care intră în sfera competențelor lor și care, considerate în mod rezonabil, ar fi putut duce la evitarea materializării amenințării. Acesta este un aspect care poate fi judecat numai în lumina tuturor circumstanțelor unei anumite cauze. Riscul unei amenințări reale și imediate trebuie evaluat luând în considerare în mod corespunzător contextul particular al violenței domestice. Într-o astfel de situație, nu se pune numai problema obligației de a furniza o protecție generală societății, ci mai mult decât orice, de a lua în considerare repetarea episoadelor succesive de violență în cadrul unei familii (a se vedea *Talpis*, citat mai sus, § 122). Un alt aspect relevant este necesitatea de a asigura faptul că organele de poliție își exercită puterile lor de a controla și preveni infracționalitatea într-o manieră care respectă pe deplin garanțiile procedurale și alte garanții care limitează în mod legitim aria acțiunilor lor de a ancheta infracțiunile și de a aduce delincvenții în fața justiției (a se vedea *Opuz împotriva Turciei*, nr.33401/02, §§ 129-30, ECHR 2009). Cu toate acestea, în cazurile de violență domestică, drepturile făptașilor nu pot înlocui drepturile la viață și la integritate fizică și psihologică ale victimelor (a se vedea *Talpis*, citat mai sus, § 123).

50. Curtea reamintește că obligația de a proteja viața în temeiul art. 2 din Convenție cere să existe o formă de anchetă oficială eficientă atunci când un individ a fost ucis fie de funcționarii Statului, fie de persoane particulare. (a se vedea *Mazepa și alții împotriva Rusiei*, nr. 15086/07, § 69, 17 iulie 2018). Pentru a fi eficientă în contextul art.2 din Convenție, o anchetă trebuie să fie în primul rând corespunzătoare, cu alte cuvinte trebuie să fie de natură să ducă la stabilirea faptelor și, atunci

HOTĂRÂREA TKHELIDZE C. GEORGIEI

când este cazul, identificarea și pedepsirea vinovaților, dacă aceștia sunt funcționarii statului, dar și dacă sunt persoane particulare (a se vedea *Lakatosova și Lakatos*, amintit mai sus, § 73). Obligația de a conduce o anchetă eficientă se referă la mijloacele folosite și nu la rezultatele obținute (a se vedea *Mizigarova împotriva Slovaciei*, nr.74832/01, § 93, 14 decembrie 2010) dar caracterul și nivelul de analiză care să permită încadrarea în categoria anchetelor efective depinde de circumstanțele cazului particular și nu se poate reduce varietatea situațiilor care ar putea să apară la o simplă listă de verificare a faptelor care se cer investigate sau să se folosească alt criteriu simplificator.(a se vedea *Velikova împotriva Bulgariei*, nr.41488/98, § 80, ECHR 2000-VI). Cerința promptitudinii și a unei rapidități rezonabile este implicită în contextul unei anchete efective în sensul art.2 din Convenție (a se vedea printre multe altele, *Talpis*, citat mai sus, § 106).

51. Curtea reamintește de asemeni că incapacitatea Statului de a proteja femeile împotriva violenței domestice le încalcă acestora dreptul la o protecție egală în fața legii și că această incapacitate nu trebuie să fie intenționată. Curtea a decis anterior că ”pasivitatea judiciară generală și discriminatorie, (a creat) un climat ce a favorizat violența domestică” constituie o încălcare a art.14 din Convenție.” (a se vedea *Opuz*, citat mai sus, §§191 și următoarele). A fost considerată discriminare în cazurile în care s-a putut stabili că acțiunile autorităților nu au fost simpla lipsă sau întârziere în tratarea problemei de violență în chestiune, ci s-au constituit în tolerarea repetată a violenței și au reflectat o atitudine discriminatorie față de reclamantă, în calitate de femeie. (a se vedea *Talpis*, citat mai sus, § 141). Acolo unde există suspiciunea că atitudinile discriminatorii au condus la o faptă de violență, este deosebit de important ca ancheta oficială să fie desfășurată cu vigurozitate și imparțialitate, ținând seama de nevoia de a reafirma în mod continuu condamnarea de către societate a unor asemenea fapte și de a menține încrederea grupurilor minoritare în capacitatea autorităților de a le proteja de această violență discriminatorie. Respectarea obligațiilor pozitive ale statului presupune ca sistemul legislativ intern să-și demonstreze capacitatea de a pune în aplicare codul penal împotriva autorilor unor astfel de fapte de violență. (a se vedea *Sabalic împotriva Croației*, nr.50231/13, § 95, 14 ianuarie 2021). Fără o abordarea strictă a autorităților însărcinate cu aplicarea legii, infracțiunile motivate de prejudecăți ar fi tratate în mod inevitabil pe picior de egalitate cu cazurile obișnuite, care nu au astfel de conotații, iar indiferența care ar rezulta ar echivala cu toleranța sau chiar complicitatea oficială față de astfel de infracțiuni motivate de ură. (a se vedea *Identoba și alții împotriva Georgiei*, nr. 73235/12, § 77, 12 mai 2015 cu trimiteri suplimentare).

(b) Aplicarea acestor principii la circumstanțele cazului

(i) Obligații pozitive substanțiale

52. Pentru început, având în vedere prevederile codului penal relevante, precum și mecanismele de descurajare suplimentară conținute în Legea Violenței Domestice (a se vedea paragrafele 25-34 de mai sus) Curtea, în lipsa argumentelor care să susțină contrariul din partea reclamantei, este convinsă că a existat în țară, în ansamblu, un cadru legislativ și administrativ adecvat destinat combaterii violenței domestice împotriva femeilor. În prezenta cauză, ceea ce ridică serioase

HOTĂRÂREA TKHELIDZE C. GEORGIEI

semne de întrebare este modul de implementarea a acestui mecanism de descurajare de către autoritățile însărcinate cu aplicarea legii, cu alte cuvinte problema respectării obligațiilor de a lua măsuri operative de protejare a vieții reclamantei. În evaluarea celei din urmă chestiuni menționate, Curtea trebuie să răspundă la următoarele trei întrebări: dacă a existat un pericol real și imediat provenind de la o persoană identificabilă, dacă autoritățile naționale au știut sau ar fi trebuit să știe despre amenințare și, în cazul în care răspunsurile la întrebările de mai sus sunt afirmative, dacă autoritățile au dat dovadă de seriozitate în răspunsul față de amenințare (a se vedea, de exemplu, *Opuz*, citat mai sus, §§ 130 și 137-49 și de asemenea, comparația cu *Kurt*, amintit mai sus, §§161-79).

53. Curtea observă că, în conformitate cu materialul din prezenta cauză, în decursul unui interval foarte scurt, de aproximativ șase luni, între 29 aprilie și 16 octombrie 2014, M.T. și reclamanta au cerut ajutor de la poliție în cel puțin unsprezece ocazii. În declarațiile lor au comunicat întotdeauna în mod clar, prin descrierea tuturor detaliilor relevante, gradul de violență al comportamentului lui L.M. Cel din urmă a recunoscut el însuși într-o ocazie că o amenințase cu moartea pe fiica reclamantei. Părinții lui L.M. au confirmat la rândul lor în fața polițiștilor pericolozitatea comportamentului fiului lor, în special în stare de ebrietate. Mai mult, poliția știa că L.M. suferea de gelozie patologică și că avea și alte instabilități psihice, că avea dificultăți în gestionarea furiei și de asemenea, avea antecedente penale și un istoric de abuz de droguri și alcool. Poliția era de asemenea conștientă de faptul că M.T. avea întotdeauna asupra ei diferite arme de apărare și că simțea o teamă și neliniște extreme când îl vedea pe partenerul ei apropiindu-se fie de apartamentul, fie de locul ei de muncă. (a se vedea paragrafele 7-18 de mai sus). Toate aceste aspecte au confirmat realitatea pericolului pe care îl reprezenta L.M. pentru M.T. Mai mult, cercetând istoricul relației lor, Curtea observă că violențele la care a fost supusă fiica reclamantei nu pot fi considerate episoade punctuale sau separate, ci trebuie considerate o situație de durată. Acolo unde există o situație de durată de violență domestică, nu poate exista vreo îndoială în legătură cu iminența pericolului la care este supusă victima. (a se compara *Opuz*, citat mai sus, §§134 și 135; *Talpis*, citat mai sus, § 121; *Branko Tomasic* și alții împotriva Croației, nr. 46598/06, §§ 52 și 53, 15 ianuarie 2009; și contrast *Tershana împotriva Albaniei*, nr.48756/14, § 151, 4 august 2020). Astfel Curtea concluzionează că poliția știa sau cu siguranță ar fi trebuit să știe despre amenințarea reală și imediată pentru siguranța fiicei reclamantei.

54. Referitor la cerința seriozității speciale, Curtea identifică mai multe greșeli majore din partea autorităților responsabile cu aplicarea legii. În primul rând, există indicii care sugerează maniere inexacte sau incomplete de adunarea a dovezilor din partea ofițerilor de poliție. În acest sens, Curtea consideră că neajunsurile în strângerea probelor răspuns la un incident de violență domestică raportat pot conduce la o subestimare a nivelului de violență al faptei comise, pot avea efecte nocive asupra perspectivelor de a deschide o anchetă penală și chiar să le descurajeze pe victimele violenței domestice, care sunt deseori deja sub presiunea societății de a nu face asta, de a face în viitor plângere la poliție împotriva unui membru de familie abuziv. Este important, de asemenea, în acest context, faptul că, atunci când au înregistrat incidentele, ofițerii de poliție nu

HOTĂRÂREA TKHELIDZE C. GEORGIEI

par să fi efectuat o „evaluare a riscului de letalitate” într-o manieră autonomă, proactivă și cuprinzătoare (a se compara cu *Kurt*, citat mai sus, § 168). Nu au acordat suficientă importanță potențialilor factori declanșatori ai violenței - cum ar fi, de exemplu, dependența de alcool a lui L.M., gelozia patologică alimentată de faptul că M.T și cu el se despărțiseră și așa mai departe - și nu au ținut cont de percepția pericolului înregistrată de victimă, adică nivelul real de teamă al fiicei reclamantei (a se vedea paragrafele 7, 10 și 14-16 de mai sus, a se compara cu *Talpis*, citat mai sus, § 118). Poliția a preferat să scadă clasificarea unui incident la „altercație minoră în familie” (a se compara cu *Kontrova*, citat mai sus, § 54). Curtea observă de asemenea în legătură cu aceasta, că în raportul relevant asupra Georgiei, raportorul special al ONU pentru violența împotriva femeilor a făcut referire la aceleași lacune în răspunsul inițial al poliției la acuzațiile de violență domestică, identificând aceste lacune drept sistemice (a se vedea paragraful 40, mai sus).

55. De asemenea, este frapant că, deși cadrul legislativ intern pune la dispoziție măsuri restrictive temporare în ceea ce-l privește pe agresor, cum ar fi ordine de protecție și restricție, care pot fi eliberate imediat de către un ofițer de poliție deplasat la fața locului, autoritățile interne relevante nu au recurs deloc la ele (a se vedea paragrafele 30 și 31 mai sus și a se compara cu *Talpis*, citat mai sus, §§ 113 și 114). A existat chiar posibilitatea izolării agresorului într-un centru de reabilitare (a se vedea paragraful 34 mai sus), dar poliția nu a luat în considerare nici această posibilitate. Mai mult decât atât, din diferitele rapoarte și înregistrări întocmite de ofițerii de poliție, reiese că nici reclamanta, nici fiica acesteia nu au fost informate de către poliție despre drepturile lor procedurale și despre diferitele măsuri legislative și administrative de protecție pe care le aveau la dispoziție. Dimpotrivă, se pare că au fost induse în eroare deoarece ofițerii de poliție au făcut referire la inabilitatea lor de a-l aresta pe agresor sau de a aplica alte măsuri restrictive (a se vedea paragrafele 9, 11, 13 și 15-16 de mai sus). Din nou, Curtea nu scapă din vedere faptul că reticența poliției de a recurge la emiterea ordinelor de reținere a fost o altă problemă identificată de raportorul special al ONU pentru violența împotriva femeilor (a se vedea paragraful 40 de mai sus). Deși poliția nu a reușit să depună toate eforturile pentru a raporta în mod corespunzător diferitele incidente de violență domestică, Curtea constată că, datorită numeroaselor plângeri penale înaintate de către M.T. și de către reclamantă, plângeri care au evidențiat într-un mod clar și convingător gravitatea presupusului comportament al lui L.M. - provocarea de vătămări corporale, neîncetate amenințări verbale cu moartea, intenția de a provoca un accident în trafic, o amenințare de a arunca în aer victima folosindu-se de o grenadă de mână și așa mai departe - totuși existau suficiente dovezi care să justifice inițierea acțiunii penale împotriva lui L.M., ceea ce ar fi dat posibilitatea plasării sale în arest preventiv. Este regretabil faptul că autoritățile responsabile cu aplicarea legii nu au făcut acest lucru.

56. Curtea observă de asemenea faptul că lipsa de acțiune a autorităților interne responsabile cu aplicarea legii, în mod particular a poliției, pare să fie chiar mai condamnată când este evaluată în contextul faptului că în general, violența împotriva femeilor, inclusiv violența domestică, a fost raportată ca fiind o problemă sistemică majoră care afectă societatea civilă din țară la momentul faptelor. Conform datelor statistice relevante, violențele domestice au afectat în principal femeile,

HOTĂRÂREA TKHELIDZE C. GEORGIEI

acestea fiind aproximativ 87% dintre victime. Mai multe organisme oficiale internaționale de supraveghere, precum și biroul Avocatului Poporului din Georgia, au atestat în legătură cu acest flagel al societății societății, raportând faptul că motivele violenței împotriva femeilor erau legate, printre altele, de stereotipurile discriminării pe bază de gen și de atitudinile patriarhale, asociate cu o lipsă a unei atenții speciale din parte autorităților responsabile cu aplicarea legii. (a se vedea paragrafele 38-40 și 46 de mai sus). Astfel, autoritățile naționale responsabile au știut sau ar fi trebuit să știe despre gravitatea situației care le afectează pe multe femei din țară și ar fi trebuit, ca atare, să dea dovadă de o diligență specială și să acorde o protecție accentuată membrilor vulnerabili ai acestui grup. (a se compara *Identoba și alții*, citat mai sus, § 72 și *Tershana*, citat mai sus, § 157). În lumina celor de mai sus, Curtea poate să concluzioneze că pasivitatea generală și discriminatorie a autorităților responsabile cu aplicarea legii în fața acuzațiilor de violență domestică, pentru care prezenta cauză este un exemplu perfect, a creat un climat catalizator pentru o proliferare ulterioară a violenței comise împotriva femeilor. Acestea fiind spuse, eșecul statului pârât de a lua măsuri operaționale preventive menite să o protejeze pe fiica reclamantei, indiferent dacă aceasta s-a întâmplat intenționat sau din neglijență, a subminat drepturile reclamantei și ale fiicei ei la protecție egală în fața legii (a se compara *Opuz*, citat mai sus, §§ 184-202 și *Tapis*, citat mai sus, §§ 145 și 148).

57. Per ansamblu, Curtea consideră că autoritățile responsabile cu aplicarea legii au eșuat în mod repetat în a lua măsurile care ar fi putut avea, în mod real, potențialul de a modifica deznodământul tragic sau de a diminua vătămarea. Printr-o ignorare flagrantă a panopliei de măsuri de protecție pe care le aveau în mod direct la dispoziție, autoritățile nu au reușit să dea dovadă de o diligență specială pentru a preveni violența pe bază de gen îndreptată împotriva fiicei reclamantei, ceea ce a culminat cu moartea acesteia. Evaluând pe baza constatărilor similare ale organismelor internaționale și naționale de monitorizare, Curtea consideră că lipsa de acțiune a poliției în prezenta cauză poate fi considerată un eșec sistemic. Statul pârât a încălcat astfel obligațiile sale pozitive substanțiale în temeiul art.2 din Convenție coroborat cu art.14.

(ii) Obligații procedurale pozitive

58. Curtea observă că făptuitorul crimei a fost o persoană particulară și că responsabilitatea lui în această privință nu a fost niciodată pusă la îndoială. L.M. s-a sinucis imediat după comiterea crimei și orice aplicare ulterioară a mecanismelor dreptului penal în această privință a devenit astfel inutilă.

59. În privința întrebării dacă în prezenta cauză Statul avea o obligație pozitivă ulterioară de a ancheta lipsa de acțiune a oricărui dintre funcționarii responsabili cu aplicarea legii implicați în cauză și de a-i face responsabili, Curtea reamintește că în cazurile referitoare la posibila responsabilitate a funcționarilor statului pentru decesul survenit ca rezultat al presupusei lor neglijențe, obligația impusă de art. 2 de a institui un sistem judiciar eficient nu presupune în mod obligatoriu asigurarea unui remediu penal în fiecare cauză. (a se vedea, printre multe alte entități, *Kotilainen și alții împotriva Finlandei*, nr.62439/12 § 91, 17 septembrie 2020). Cu toate astea, pot

HOTĂRÂREA TKHELIDZE C. GEORGIEI

exista circumstanțe excepționale în care numai o anchetă penală eficientă ar putea satisface obligația procedurală pozitivă impusă de art. 2. O astfel de circumstanță poate fi prezentă, de exemplu, atunci când o viață a fost pierdută sau a fost pusă în pericol din cauza conduitei unei autorități publice care depășește sfera erorii de judecată sau a nepăsării. Acolo unde se stabilește că neglijența atribuită funcționarilor statului sau organismelor de stat depășește sfera erorii de judecată sau a nepăsării, prin aceea că autoritățile respective - înțelegând pe deplin consecințele probabile și ignorând competențele care le sunt conferite - au eșuat să ia măsurile care erau necesare și suficiente pentru a preveni riscurile, faptul că cei care sunt responsabili pentru punerea în pericol a vieții nu au fost acuzați sau cercetați penal poate constitui o încălcare a art.2, indiferent de alte tipuri de măsuri reparatorii pe care indivizii le pot exercita din proprie inițiativă. (a se vedea *Zinatullin împotriva Rusiei*, nr. 10551/10, § 33, 28 ianuarie 2020)

60. Curtea a stabilit deja mai devreme că lipsa de acțiune a autorităților responsabile cu aplicarea legii a fost una dintre cauzele care au condus la uciderea victimei. Având în vedere că autoritățile știau sau ar fi trebuit să știe despre nivelul ridicat de pericol cu care s-ar fi confruntat victima în cazul în care ei ar fi eșuat în a-și executa obligațiile legale, Curtea consideră că neglijența lor a depășit sfera unei simple erori de judecată sau a nepăsării. Totuși, organele de urmărire penală au neglijat numeroasele plângeri penale ale reclamantei și nu au făcut nicio încercare de a stabili identitatea ofițerilor de poliție, de a-i chestiona și de a le stabili responsabilitățile în relație cu eșecul lor de a răspunde într-un mod potrivit la numeroasele incidente de violență de gen care au precedat uciderea victimei. Mai mult, după ce înaintase o plângere penală care cerea inițierea anchetei cu privire la faptele autorităților responsabile cu aplicarea legii în prezenta cauză, reclamanta a încercat fără succes să primească informații de la Procurorul Șef. Într-adevăr, este demn de remarcat că i-au luat acestuia doi ani ca să confirme recepționarea corespondenței reclamantei, fără a furniza nici atunci alte informații. (a se vedea paragrafele 21 și 24 de mai sus). Nu a fost inițiată nici măcar o cercetare disciplinară în privința presupusei lipse de acțiune a poliției, în ciuda faptului că reclamanta depusese plângere la organismul responsabil cu supravegherea disciplinară a ofițerilor de poliție (a se vedea paragraful 21 de mai sus și contrastul cu *Bljakaj și alții împotriva Croației*, nr. 74448/12, § 123, 18 septembrie 2014), și nu a fost luată nicio măsură pentru a instrui ofițerii de poliție, pentru viitor, despre răspunsul adecvat la acuzațiile de violență domestică (a se vedea *mutatis mutandi*, *Lovyginy împotriva Ucrainei*, nr. 22323/08, § 99, 23 iunie 2016). Cu toate acestea, în lumina circumstanțelor relevante ale cauzei, respectiv a existenței conotațiilor discriminatorii asociate cu violența comisă împotriva femeilor (a se vedea paragraful 56 de mai sus), Curtea consideră că trebuia efectuată o anchetă cuprinzătoare cu privire la posibilitatea ca discriminarea pe bază de gen și prejudecata să fi fost un factor determinant al lipsei de acțiune din partea poliției (a se compara, *mutatis mutandi*, *Aghdgomelashvili și Japaridze*, citat mai sus, § 40). Aceste lacune echivalează cu o încălcare a obligațiilor procedurale pozitive de către Statul pârât în temeiul art.2 coroborat cu art.14 din Convenție (a se compara, *mutatis mutandi*, *Zinatullin*, citat mai sus, §§ 40,41 și 47).

II. CU PRIVIRE LA APLICAREA ARTICOLULUI 41 DIN CONVENȚIE

HOTĂRÂREA TKHELIDZE C. GEORGIEI

(...)

PENTRU ACESTE MOTIVE, CURTEA ÎN UNANIMITATE,

1. Declară cererea admisibilă

2. Hotărăște că a fost încălcat art.2 în conformitate cu aspectele sale pozitive substanțiale și procedurale coroborate cu art.14 din Convenție.

3. Hotărăște

(a) că statul pârât trebuie să plătească reclamantei, în termen de trei luni de la data rămânerii definitive, în conformitate cu art. 44 § 2 din Convenție, suma de 35000 EUR (treizeci și cinci de mii de euro), plus orice sumă ce poate fi datorată cu titlu de impozit, pentru prejudiciul moral, sumă ce trebuie convertită în moneda națională a statului pârât la rata de schimb aplicabilă la data plății.

(b) că, de la expirarea termenului menționat și până la efectuarea plății, aceste sume trebuie majorate cu o dobândă simplă, la o rată egală cu rata dobânzii facilității de împrumut marginal practică de Banca Centrală Europeană, aplicabilă pe parcursul acestei perioade și majorată cu trei puncte procentuale;

4. Respinge cererea de acordare a unei reparații echitabile pentru celelalte capete de cerere:

Redactată în limba engleză, apoi comunicată în scris la 8 iulie 2021, în temeiul art.77 §§ 2 și 3 din Regulamentul Curții.

Victor Soloveytchik

Grefierul Secției

Siofra O Leary

Președinte

Date de contact Proiectul „VioGen – RoJust”

Adresă: Intrarea Camil Petrescu, nr. 5, Sector 1, București

Telefon: +40 21 313 0059

Mail: secretariat@anes.gov.ro

Mai multe informații despre proiect pot fi accesate la următoarele linkuri:

<https://anes.gov.ro/viogen-rojust/>

<https://www.facebook.com/egalitadedesanse>